

Bert van BOGHOUT, *Geschiedenis van Were Di. Dietsland-Europa*, Antwerpen, Were Di, 1995.

Were Di werd in 1964 opgericht in Antwerpen als “Landelijke vereniging van Vlaams-nationale ouders en opvoeders” ten huize van Bert van Boghout, met de bedoeling de Vlaams-nationale opvoeding los van alle partijpolitiek en de eenheid van de Vlaams-nationalistische jeugdbewegingen te bevorderen (p.16-18). *Dietsland-Europa* – dat al sinds 1956 bestond – werd er geleidelijk de spreekbuis van en werd in 1968 het officiële maandblad van de Vereniging, die op dat ogenblik als ondertitel kreeg: Verbond van Nederlandse Werkgemeenschappen. De vereniging kan worden beschouwd als de “nationalistische denktank” en “het intellect van het rechts-radical Vlaams-nationalisme” (Marc Spruyt, *Grove Borstels*, Leuven, 1995, p. 38). De nu 80-jarige mede-oprichter, Bert van Boghout, wijdde er een informatief, vlot geschreven en verzorgd uitgegeven boek aan, waarin hij de geschiedenis van de vereniging en het tijdschrift vanuit zijn persoonlijke invalshoek beschreef. Hij steunde daarbij enerzijds op zijn eigen documentatie, de jaargangen van *Dietsland-Europa* en de door de vereniging uitgegeven brochures, maar anderzijds ook op zijn persoonlijke herinneringen. De auteur vraagt de lezer de tekst “te aanvaarden als een eerlijke en onvolledige, maar erg persoonlijke belijdenis, als het misschien wat teleurstellende verhaal van ... vele goede bedoelingen, als de terugblik van iemand die geen spijt heeft van zijn levenskeuze” (p. 181).

Die “levenskeuze” was er een van militeren voor het rechts-radicaal Vlaams-nationalisme, en was al gemaakt voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog. Van Boghout vertelt hoe hij op 21-jarige leeftijd – in 1937 – de Dietsch Opvoedkundige Beweging stichtte – een vereniging die de Diets-Germaanse levensbeschouwing bepleitte met als grondslagen “ras”, “bodem”, “eer en trouw” – die twee jaar later verboden werd, hoe de collaboratie voor hem het grote avontuur was van strijd tegen het bolsjewisme in de rangen van de Waffen SS, hoe hij na de oorlog, tijdens zijn vijf en een half jaar durende internering, getroffen werd door de slaafse lijdzaamheid van talrijke collaborateurs en geschokt door het gebrek aan ruggegraat en waardigheid van talrijke intellectuele zogenaamde “leiders” die enkel bezorgd schenen te zijn “er zo goedkoop mogelijk van af te komen” (p. 9). Dat maakte hem bitter want

het bewees “*onze morele teloorgang*”. Hij kreeg de indruk te behoren tot de groep van “*Zij die vergaten te sterven*”, zoals de titel luidde van een eerste artikel dat hij in *Dietsland-Europa* na zijn vrijlating in 1950 schreef. Hij vond zijn evenwicht en levenswil pas terug door de ontmoeting met zijn vrouw, met wie hij in de vijftiger jaren een krantenwinkeltje en boekhandel begon in het Antwerpse havenkwartier. Natuurlijk schrijft van Boghout: “*een Vlaamse Beweging, die het offer van de Oostfrontvrijwilligers wat verveeld opzij schuift, is voor mij geen Vlaamse Beweging*”. Het is evident dat zijn boekhandel “*uitgroeide tot het verspreidingspunt in Vlaanderen van de niet-officiële literatuur over WO II, voornamelijk dan na 1959. Ons groot uitstalraam met zijn Duitse, Nederlandse en Franse ‘revisionistische’ literatuur werkte als een magneet op de voorbijgangers*” (p. 10). Natuurlijk deelt hij – die door omstandigheden geen kans heeft gekregen zelf universiteit te doen – herhaaldelijk doorheen het boek speldeprikjes uit aan academisch gevormde intellectuelen, die hij pretentius of onbetrouwbaar vindt. Natuurlijk geeft hij ook zijn rechts-radicalen maatschappijkritiek (anti-links, anti-liberaal, antiparlementair, anti-Belgisch, anti-permissiviteit) niet op. Natuurlijk is Van Boghout tenslotte – hoewel dat niet zo vanzelfsprekend is, maar het resultaat van een volgehouden “*levenskeuze*” – zijn leven lang diezelfde principieel idealistische lijn van engagement blijven volhouden, en hij ontwikkelde een “*compromissen-afwijkende persoonlijkheid*” (p. 109) die het voor sommige medewerkers, bondgenoten of strijdmakkers wel eens moeilijk maakte. Doorheen het boek leren we van Boghout inderdaad kennen als een idealistische rechts-radicalen Vlaams-nationalist, die zich principieel kant tegen “*partijbureaucratie*” en tegen het “*carrièreisme*” van politici, die dankzij “*het parlementair stelsel*” voortdurend in de verleiding komen om hun vroegere idealen te verraden, met als bewijs de Volksunie die nu “*verschrompeld is tot een vulgair Belgisch partijtje van carrièrezoekers en bureaucraten*” (p. 147). Het is die persoonlijke toets die het boek een sterke authenticiteit geeft. Een wetenschappelijke studie wil het boek niet zijn, maar als informatieve getuigenis is het een bron – die natuurlijk kritisch moet worden gelezen en geconfronteerd met andere bronnen – voor de historici van de naoorlogse Vlaamse Beweging en de rechts-radicalen traditie daarin. Het verhaal verloopt niet altijd chronologisch, wat de interne samenhang wel wat schaadt, maar bestaat uit afwisselend chronologische en thematische hoofdstukken. Het heeft een keurig verzorgd verklarend voetnotenapparaat, opgesteld in samenwerking met de huidige hoofdredacteur van *Dietsland-Europa*, de historisch gevormde Ludo Gerits, waarin de objectiviteit aangenaam verrast (zie bijvoorbeeld de typering van L. Wils in noot 25, of van Amada in noot 87). Een personenregister vergemakkelijkt toekomstig zoekwerk, en een lijst van 240 voorintekenaars (waaronder terecht ook de Bibliotheek van het parlement en het Universiteitsarchief van de KU Leuven) sluiten het boek af. De eerste twee hoofdstukken behandelen de wortels van zowel Wre De als het engagement van de auteur en de eerste jaren “*Van Jongnederlandse Gemeenschap tot*

Were Di” omstreeks 1956 tot 1968. Dan volgt een overzicht van de 23 themanummers van *Dietsland-Europa* tussen 1956 en 1980, en van de Sporenherdenkingen tussen 1964 en 1977. De initiatieven voor amnestie en andere acties krijgen elk een apart hoofdstuk, bekroond met een hoofdstukje gewijd aan de Vlaams-nationale Landdagen en de Vlaams-nationale Raad in het begin van de zeventiger jaren, die de weg hebben bereid voor de anti-Egmontbeweging en het ontstaan van nieuwe Vlaams-nationalistische partijen tegen de Volksunie.

In verdere hoofdstukken belicht de auteur de contacten van *Were Di* met het buitenland, de vormingsactiviteiten en de “*zonen en dochters*” van *Were Di*, een hele reeks initiatieven en verenigingen die hun ontstaan rechtstreeks of onrechtstreeks danken aan *Were Di*. In een lezenswaardig nawoord maakt de auteur de balans op van de bedoelingen en de realisaties. Hij vermoedt dat “*het onvoorwaardelijke België Barst*” van *Were Di* is doordrongen, maar betreurt dat het “*Heel-nederlandse*” verlangen nauwelijks is gaan leven. Hij onderstreept dat *Were Di* een etnisch nationalisme voorstaat, gebaseerd op natuurlijke en erfelijk bepaalde factoren, en dus gekant is tegen multiculturalisme, dat het anti-liberaal (“*het liberalisme is de vader van veel kwaad*”, p. 187-188), anti-burgerlijk en anti-kapitalistisch is, en dat moreel welzijn primeert op materiële welvaart.

Het pleit voor de auteur dat hij de “*conflicten*” binnen de vereniging niet uit de weg is gegaan en er een apart hoofdstuk aan besteedt. Dat gaat dan vooral over de breuk met Pol van Caeneghem, de bezieler van de jeugdwerking van *Were Di*, die in het begin van de zeventiger jaren na contacten met het IRA en met de Bretonse, Catalaanse en Baskische nationalisten uit de vereniging stapte en de links Vlaams-nationalistische groep Arbeid oprichtte, over de latere oprichting van de Actie Groep van *Were Di* onder leiding van Luc Vermeulen, over de groeiende verwijdering tussen enerzijds intellectuelen en anderzijds actievoerders, het ontslag van Karel Dillen en daarna het vertrek van Luc Vermeulen en Roeland Raes, die Voorpost oprichtten. Vooral de achtergrond van de laatste dissidentie – in 1975 – is interessant, omdat het wijst op een dieperliggende tegenstelling in rechts-radicalen kringen. Van Boghout en andere “*integralisten*” in het rechts-radicalisme waren van mening dat de militanten van *Were Di* niet enkel hoge morele standaarden (op het terrein van trouw aan de partner en seksualiteitsbeleving) moesten bepleiten voor de bredere maatschappij (en dus actie voeren tegen de groeiende permissiviteit van de zeventiger jaren), maar dat ze die standaarden ook zelf in hun persoonlijk leven moesten beleven. Klachten over het gedrag van sommigen tijdens de zogenaamde Voerkampen op dat terrein, leidden tot conflicten met mensen die zich minder “*rigoristisch*” opstelden en de politieke actie in rechts-radicalen zin het belangrijkste vonden, zonder dat al te veel de consequente beleving van de moraliteit in het persoonlijke leven daarbij moest worden betrokken (p. 120-123). De mensen die Voorpost oprichtten – onder meer Vermeulen gesteund door Raes – behoorden tot die tweede strekking. Het opstappen in 1983 van Edwin Truyens

(stichter van het NSV en verantwoordelijke voor de studiedienst van het Vlaams Blok) uit het Vlaams Blok vertoont parallellen daarmee: hij eiste toen van Dillen dat *“heerschappen die wel een verantwoordelijke positie bekleeden in het Vlaams Blok maar door hun persoonlijke levenswijze voortdurend in absolute tegenspraak zijn met het etische programma van de nationalistische levensbeschouwing”* zouden moeten worden buitengezet. Maar Dillen weigerde *“de zedeloze stal uit te mesten”* en Truyens werd zelf uit de partij gezet (P.J. Verstraete, *Karel Dillen. Portret van een rebel*, Bornem, 1992, p. 125). De tegenstelling tussen integralistische (vaak katholiek) rechts-radicalen die de strijd tegen de morele permissiviteit als hoofdpoddracht van radicaal-rechts beschouwen en anderen die dit niet zo belangrijk vinden, bestaat ook vandaag nog als een onderhuidse tegenstelling in het rechts-radical Vlaams-nationalistische kamp (denk aan andere accenten die bijvoorbeeld Alexandra Colen en Filip de Winter leggen).

Ook over de geschiedenis van de partijpolitieke Vlaams Beweging, meer in het bijzonder over de oprichting van het Vlaams Blok, komen er interessante nieuwe gegevens naar voren, in het bijzonder over de fusiebesprekingen tussen de Vlaams Nationale Partij (VNP) van Karel Dillen en de Vlaamse Volks Partij (VVP) van Lode Claes. Zo staat er dat de VNP *“zorgvuldig ieder contact met de mensen van het toenmalig Were Di”* vermeed, een gevolg van het meningsverschil tussen van Boghout en Dillen dat ervoor gezorgd had dat die laatste opstapte uit Dietsland-Europa (p. 145). (Dillen geeft de omgekeerde interpretatie: van Boghout wilde wel met Claes maar niet met Dillen in zee gaan, zie P.J. Verstraete, *Karel Dillen [...]*, p. 104.) Het resultaat was dat heel wat Were Di-mensen hun heil zochten in de VNP, waarbinnen ze – na de Egmontverkiezingen – werkten aan wat genoemd wordt een *“nationalistische rebellie”* binnen de *“steeds meer libertair wordende VVP”* van Claes. De fusie tussen de twee radicale nationalistische partijen was voor Van Boghout *“het werk van Were Di”* en *“fusiebesprekingen”* gingen onder meer door *“ten huize van Dietsland-Europa hoofdredacteur Ludo Gerits in Lokeren”* (p. 146) al blijkt uit de veel overvloedigere realia terzake in het al vermelde boek van P.J. Verstraete dat de Were Di-kringen zeker niet de enige waren die werkten aan een fusie.

In 1993 schreef ik naar aanleiding van enkele recente publikaties over het Vlaams Blok in dit tijdschrift een artikel getiteld *“De rechts-radical traditie in het Vlaams-nationalisme”* (*Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 52, 1993, nr. 3, p. 129-149) waarin op het niveau van de details door een naamsverwisseling weliswaar onnauwkeurigheden zijn geslopen, maar waarvan de hoofdlijn overeind blijft, namelijk hoe er een continuïteit bestaat tussen het anti-Belgische en antiparlementair-antidemocratische Vlaams-nationalisme van voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog en de rechts-radicalen van het Vlaams Blok vandaag. Hoofdredacteur van Dietsland-Europa, Ludo Gerits, die ook aan de redactie van dit boek heeft meegewerkt, schreef toen in zijn blad een antwoord onder de titel *“Moskou aan de Dijle”* waarin hij mijn artikel en – gezien de titel – de hele Leuvense historische bedrijvigheid

(waarvan hijzelf een produkt is) verwierp als tendentius. Ik begrijp hem niet. Globaal genomen is dit boek van van Boghout als het ware een illustratie van wat ik toen in dat artikel schreef. Tolle, lege.

LOUIS VOS
NAAMSEVEST 162, B-3000 LEUVEN